

Pesten is geen grapje!

Lesideeën voor groep 1 t/m 4 bij het prentenboek 'Grapje!' van Roxeanne Hazes en Ann De Bode

Pesten is geen grapje! Dat ervaart Ziva, een zebra zonder strepen, meteen al op de eerste schooldag. Wat Ziva ook doet om in de smaak te vallen, klasgenoot Leeuw blijft treiteren. De andere klasgenoten lachen met hem mee en zo wordt het pestgedrag van Leeuw steeds erger. Totdat Ziva, met hulp van buurvrouw Uil, ingrijpt en de klas een verrassende ontdekking doet...

Onzowereldboeken.nl

'Grapje!' is deel 2 in de serie Onze Wereldboeken. De prentenboeken enthousiasmeren kinderen na te denken over belangrijke onderwerpen in onze samenleving; én in actie te komen om de wereld mooier, gezonder en duurzamer te maken. Onze Wereldboeken gaan over thema's als terugdringen van plastic afval in onze natuur (deel 1) en het voorkómen van pestgedrag.

Meer weten? Ga naar onzowereldboeken.nl.

Extra informatie en tips voor leerkrachten en ouders

Meer weten over pesten, inclusief praktische tips? Download dan de **bijlage A** (voor ouders) en **bijlage B** (voor leerkrachten).

Kijk voor de andere prentenboeken op onzowereldboeken.nl

Verwerkingsuggesties

We geven je een groot aantal suggesties om met het prentenboek van Roxeanne Hazes actief aan de slag te gaan. Bijvoorbeeld tijdens de Week Tegen Pesten die ieder jaar in september wordt georganiseerd door de Stichting School & Veiligheid. De suggesties zijn geordend rond zes verschillende werkvormen:

1. Het prentenboek

Kijk-, lees- en gespreksactiviteiten bij het prentenboek 'Grapje!'.

2. Spelen

Samenwerkingsopdrachten om met de inhoud van het verhaal aan de slag te gaan.

3. Maken en doen

Individuele activiteiten en groepsopdrachten over het prentenboek en het thema 'Pesten is geen grapje!'

4. Vertellen

Kinderen vertellen over het prentenboek en het thema aan anderen; onder andere ook aan hun ouders zodat het verhaal ook buiten de school komt.

5. Zingen

Een liedje dat oproept om niet aan pesten mee te doen.

6. Afspraken om pesten te voorkómen

Afspraken voor in de groep, voor vrije spelsituaties en tijdens het overblijven

Ad 1. Het prentenboek

Breng het prentenboek 'Grapje!' op een aantal verschillende manieren onder de aandacht van de kinderen. Dat kan met deze suggesties:

Vorbereiding introductie prentenboek

- Start met het voorlezen van een brief (bijlage C) van Ziva, de zebra. In die brief vertelt Ziva over de problemen op school. Bedenk samen met de kinderen een reactie voor Ziva.
- Leg de dag erna een bedankkaartje van Ziva (bijlage D) in de kring, samen met het prentenboek.

Interactief voorlezen

- Introduceer het verhaal.
- Bekijk met de kinderen de kaft en de illustraties van het boek.
- Laat hierna de kinderen voorspellen waar het verhaal over gaat. Over wie, waar, wat.
- Lees het verhaal voor. Stel tussendoor vragen over het verhaal en leg begrippen uit.
- Bespreek het verhaal na afloop. Vraag de kinderen of hun voorspelling klopte en laat ze vertellen over hoe het verhaal begon, wat het probleem was, welke oplossing er was voor het probleem en hoe het verhaal afliep.

Tip: Vertel het verhaal ook eens met behulp van een witte sokpop die Ziva voorstelt. Plak ogen van vilt op de sokpop.

Tip voor groep 3 en 4:

- Laat de kaft en de illustraties bekijken.
- Maak daarna met de groep een woordweb met woorden die de kinderen al kennen die met het thema te maken hebben.
- Vul het woordweb na het voorlezen aan.

Herhaald voorlezen

Jonge kinderen houden van herhaling. Zo raken ze vertrouwd met het verhaal. De bedoeling van een tweede keer voorlezen is dat de kinderen meer gaan nadenken over wat er gebeurt in een verhaal.

Bij een derde keer kunnen de kinderen onder woorden brengen wat ze beleven bij het verhaal of wat ze kennen uit eigen ervaringen. Geef ze onderling de ruimte om hun gevoelens, ideeën en commentaar te uiten, hun vragen en twijfels onder woorden te brengen en antwoorden te geven op vragen die het verhaal bij hen oproept. Als leerkracht heb je hierbij een begeleidende en coachende rol.

Leg het boek ook in een boekenhoek zodat de kinderen het zelf spontaan kunnen bekijken/lezen. Spreek het boek eventueel zelf in, zodat ze het verhaal kunnen afluisteren.

Napraten

- Bespreek de inhoud van het boek na, met behulp van deze trefwoorden: wie, wat, waar, begin, einde, probleem, oplossing.
- Vraag ook naar de mening van de kinderen. Gebruik daar bijvoorbeeld de volgende woorden voor: vrolijk, mooi, verdrietig, spannend, moeilijk, eng, belangrijk.
Vraag door als kinderen alleen 'leuk' zeggen.

Ad 2. Spelen

Spelen met het verhaal zorgt dat kinderen de bedoeling van het boek letterlijk spelenderwijs internaliseren.

Verhaalfragmenten

Lees telkens een fragment voor uit het prentenboek. Na het eind van het fragment mogen kinderen die dat willen in vrij spel laten zien hoe het verdergaat.

Tip 1: laat ook meerdere kinderen tegelijk vertellen/spelen hoe het verhaal verdergaat.

Tip 2: maak een keuze uit de fragmenten hieronder.

1

Vandaag is de eerste schooldag van Ziva. Ziva is een zebra, maar een zoals je nog nooit gezien hebt. Een zebra zonder strepen.

‘Goedemorgen iedereen,’ zegt meester Brombeer. ‘Jullie hebben een nieuwe klasgenoot. Dat is natuurlijk heel spannend, maar met een beetje hulp van jullie wordt dit vast een fijne eerste schooldag.’ Ziva stapt naar voren en stelt zich vrolijk voor. ‘Hoi, ik ben...’

2

Ziva zoekt een plekje en kijkt ongemakkelijk om zich heen.

‘Wat ben jij eigenlijk?’ vraagt slechtiende Mol. ‘Een paard?’ De klas lacht spottend.

‘Ik ben een zebra,’ zegt Ziva stilletjes.

Leeuw buldert: ‘Een zebra? Een streeploze zebra? Laat me niet lachen. Je bent misschien een ezel, lama, geit, tapir of een mislukt paard. Hoe durf jij jezelf zebra te noemen?’

Snel schopt Leeuw tegen de stoel van Ziva.

3

Als de bel voor de pauze klinkt, stormen de dieren het schoolplein op. Ziva slingert trots de nieuwe rugzak in een hoek. ‘Mag ik meespelen?’ vraagt Ziva.

Dit is niks voor jou,’ lachen Varken en Zeeleeuw. ‘De teams zijn al gemaakt, snap je.’

Zeeleeuw knipoogt naar Leeuw die richting de rugzak van Ziva sluipt, naar binnen gaat en de rugzak...

4

Ziva loopt met de staart tussen de benen naar huis

‘Hoe was je eerste dag, lieve Ziva,’ vraagt buurvrouw Uil?

5

Een dag later staat Leeuw Ziva al op te wachten op het schoolplein.

‘Hé, kijk nou! Daar heb je dat mislukte zebrapad weer.’

Ziva kijkt om zich heen.

‘Ja, jij daar, zebrapad’, lacht Leeuw.

Ziva probeert beteuterd weg te lopen...

6

Na weer een nare dag op school, strompelt Ziva naar huis.

Buurvrouw Uil ziet meteen hoe Ziva zich voelt. 'Dit kan zo niet langer,' zegt ze. 'Je wordt gepest, hè? Dat dacht ik al. Trek een grens! Dat moet je doen als anderen niet voor je opkomen. Zeg: Stop, hou op!' 'Ik zal het proberen,' mompelt Ziva. Maar Ziva durft dat helemaal niet en vraagt zich af: Hoe kan ik ervoor zorgen dat ik wel bij de groep hoor? Dan krijgt Ziva ineens een goed idee...

7

De volgende dag is Ziva ineens niet meer streeploos. De zebra wandelt trots vol zwarte strepen naar school.

8

Ziva blijft pogingen doen om erbij te horen.

'Ja! Ik heb het. Dit plan móet wel werken!' lacht Ziva.

Vlak voor schooltijd gaat Ziva nog snel even langs bij de winkel in het dorp...

9

Vlak voor schooltijd gaat Ziva nog snel even langs bij de winkel in het dorp, op zoek naar de mooiste strepen. Een zwart-wit gestreept T-shirt, een bijpassende broek, muts op en frisse, zwart-witte sneakers. Ziva bekijkt zichzelf tevreden in de spiegel. 'Met deze outfit heb ik sowieso een streepje voor.' Met een grote glimlach draaft Ziva naar school. Maar dan gaat het weer mis.

10

Ziva ligt huilend in bed, kan niet slapen en denkt: Wat moet ik nou nog meer doen om bij de groep te horen? De zebra denkt aan de woorden van buurvrouw Uil. 'Stop, hou op! Dit kan zo niet langer. Hier trek ik mijn grens. Ik ga me niet langer aanpassen: Ik ben mezelf. Ik ben Ziva, de zebra zonder strepen.' Dan valt Ziva in slaap.

Een nieuwe dag, en iedereen zit in de klas. Dan gebeurt er plotseling iets...

11

Tijdens de rekenles rekenen valt het licht uit. Meteen breekt er paniek uit in het donker...

'Oooh!' gilt Giraf. 'Aaah!' kermt Zeeleeuw.

Meester Brombeer probeert de dieren te kalmeren. 'Ik ga uitzoeken wat er aan de hand is.'

Het licht is weer aan. 'Gelukkig,' bromt de meester, terwijl hij de klas weer in loopt.

Dan roept Olifant: 'Waar is Leeuw?'

12

Iedereen kijkt om zich heen, op zoek naar het stoere dier. Olifant trekt met haar slurf een kastdeur open. Daar zit Leeuw, bibberend in een hoekje met... een kale kop.

'Leeuw is k-k-k-kaal!' krijst Papegaai.

Door de paniek in het donker waren de prachtige manen van het hoofd van Leeuw gezwiept.

De hele klas wijst naar Leeuw.

13

Leeuw kruipt ineen, grijpt snel de manen-pruik bij elkaar en probeert die nog een beetje half op zijn kale hoofd te zetten. De koning van de klas, de grote pester, blijkt gewoon ontzettend onzeker. Nu begint de groep hém uit te lachen. Maar dan roept Ziva: 'Stop, hou op!' Het wordt meteen doodstil. Iedereen is verbaasd. Ook Leeuw.

Hoofdschuddend loopt Ziva richting Leeuw en slaat een arm om het grote beest. 'Nu moet ik echt even op mijn strepen staan. Ik vind je mooi zoals je bent.' Leeuw kijkt naar de grond. 'Maar, maar...' stamelt hij.

Een andere afloop

Laat de kinderen een andere afloop verzinnen bij de volgende scènes:

1

Vandaag is de eerste schooldag van Ziva. Ziva is een zebra, maar een zoals je nog nooit gezien hebt. Een zebra zonder strepen.

'Goedemorgen iedereen,' zegt meester Brombeer. 'Jullie hebben een nieuwe klasgenoot. Dat is natuurlijk heel spannend, maar met een beetje hulp van jullie wordt dit vast een fijne eerste schooldag.' Ziva stapt naar voren en stelt zich vrolijk voor. 'Hoi, ik ben...'

2

Als de bel voor de pauze klinkt, stormen de dieren het schoolplein op. Ziva slingert trots de nieuwe rugzak in een hoek. 'Mag ik meespelen?' vraagt Ziva.

3

Ziva blijft pogingen doen om erbij te horen. 'Ja! Ik heb het. Dit plan móet wel werken!' lacht Ziva.

Vlak voor schooltijd gaat Ziva nog snel even langs bij de winkel in het dorp, op zoek naar de mooiste strepen. Een zwart-wit gestreept T-shirt, een bijpassende broek, muts op en frisse, zwart-witte sneakers. Ziva bekijkt zichzelf tevreden in de spiegel. 'Met deze outfit heb ik sowieso een streepje voor.' Met een grote glimlach draaft Ziva naar school.

Verhaalgeluiden

Geef zoveel mogelijk kinderen een muziekinstrumentje. Lees het prentenboek nog een keer voor en spreek van tevoren af op welke momenten in het verhaal de kinderen geluid mogen maken.

Bijvoorbeeld bij:

- Als ze de naam van Ziva horen
- Als ze de naam van Leeuw horen
- Als ze naam van meester Brombeer horen; enz.
- Als ze het woord 'grapje' horen
- Als ze het woord 'lachen' horen
- Als ze de woorden 'Stop hou op!' horen
- Als ze een verdrietig geluid horen
- Als een dier brult, schreeuwt, gilt, roept, krijst enz.
- Voor groep 3/4: Als ze een woord horen waar Ziva verdrietig van wordt

Bij de tekst op de laatste pagina mogen alle kinderen tegelijk geluiden maken.

De kinderen die geen instrumenten hebben, kunnen geluid maken met hun mond, handen of voeten.

Poppenkast

Laat de kinderen met zelfgemaakte sokpoppen (zie ook het onderdeel '**Maken**') het verhaal in de poppenkast naspelen. Andere kinderen mogen kijken. Wat vinden die van het verhaal?

Extra voor groep 3/4: De volgende dag op school

De kinderen laten in spel zien hoe het de dag nadat Ziva en Leeuw het samen goedgemaakt hebben op school gaat.

De kinderen die toekijken zijn de overige dieren uit het verhaal en mogen na afloop van het spel vragen stellen aan de kinderen die aan het spel hebben meegedaan.

Extra voor groep 3/4: Film maken

Verdeel de volgende spelscènes over kleine groepjes. Elk groepje speelt de gegeven scène na. Ze maken ook zelf de geluiden erbij. Geef ze daarvoor muziekinstrumenten, maar vertel dat ze ook voorwerpen uit het klaslokaal mogen gebruiken hiervoor. En natuurlijk kunnen ze ook geluiden maken met hun mond, handen en voeten.

Film als leerkracht elke scène in de volgorde van het verhaal. Maak daar één compleet filmpje van.

Leuk om met de hele groep naar te kijken. En leuk om aan de ouders van de kinderen te laten zien!

Verhaalscènes film maken:

1

Vandaag is de eerste schooldag van Ziva. Ziva is een zebra, maar een zoals je nog nooit gezien hebt. Een zebra zonder strepen.

‘Goedemorgen iedereen,’ zegt meester Brombeer. ‘Jullie hebben een nieuwe klasgenoot. Dat is natuurlijk heel spannend, maar met een beetje hulp van jullie wordt dit vast een fijne eerste schooldag.’ Ziva stapt naar voren en stelt zich vrolijk voor. ‘Hoi, ik ben...’ Maar Ziva wordt meteen verstoord door Leeuw. Hij gromt gemeen, grinnikt en stoot andere klasgenoten aan. Die kijken naar de grote leeuw en lachen met hem mee.

Ziva zoekt een plekje en kijkt ongemakkelijk om zich heen.

‘Wat ben jij eigenlijk?’ vraagt slechtiende Mol. ‘Een paard?’ De klas lacht spottend.

‘Ik ben een zebra,’ zegt Ziva stilletes.

Leeuw buldert: ‘Een zebra? Een streeploze zebra? Laat me niet lachen. Je bent misschien een ezel, lama, geit, tapir of een mislukt paard. Hoe durf jij jezelf zebra te noemen?’

Snel schopt Leeuw tegen de stoel van Ziva.

Meester Brombeer heeft het niet in de gaten. ‘En nu allemaal jullie boek op tafel. We waren gebleven op bladzijde twaalf...’

2

Als de bel voor de pauze klinkt, stormen de dieren het schoolplein op. Ziva slingert trots de nieuwe rugzak in een hoek. ‘Mag ik meespelen?’ vraagt Ziva.

Dit is niks voor jou,’ lachen Varken en Zeeleeuw. ‘De teams zijn al gemaakt, snap je.’ Zeeleeuw knipoogt naar Leeuw die richting de rugzak van Ziva sluipt, naar binnen gaat en de rugzak...

‘Hoho,’ roept meester Brombeer die ziet hoe Leeuw de rugzak in de prullenbak gooit. ‘Waarom doe je dat?’

Leeuw kijkt naar de grond en daarna met een grote grijns weer omhoog.

‘Grapje! Daar moet Ziva toch tegen kunnen?’

De meester bromt, maar Leeuw trekt zich er weinig van aan.

Ziva loopt met de staart tussen de benen naar huis

‘Hoe was je eerste dag, lieve Ziva,’ vraagt buurvrouw Uil?

Ziva laat zich niet kennen en antwoordt: ‘O, ja, goed, wel leuk hoor.’

‘Hm,’ mompelt de buurvrouw, ‘maar ik zie iets anders.’

3

Een dag later staat Leeuw Ziva al op te wachten op het schoolplein.

‘Hé, kijk nou! Daar heb je dat mislukte zebrapad weer.’ Ziva kijkt om zich heen.

‘Ja, jij daar, zebrapad’, lacht Leeuw. Ziva probeert beteuterd weg te lopen, maar Leeuw brult:

‘Laat niet over je heen lopen, hè!’ Hij haakt Ziva een pootje.

‘Maar kijk wel uit waar je loopt!’ roept Leeuw tegen Ziva die hard op de tegels valt. ‘Grapje!’

Na weer een nare dag op school, strompelt Ziva naar huis. Buurvrouw Uil ziet meteen hoe Ziva zich voelt. ‘Dit kan zo niet langer,’ zegt ze. ‘Je wordt gepest, hè? Dat dacht ik al. Trek een grens! Dat moet je doen als anderen niet voor je opkomen. Zeg: Stop, hou op!’

‘Ik zal het proberen,’ mompelt Ziva. Maar Ziva durft dat helemaal niet en vraagt zich af:

Hoe kan ik ervoor zorgen dat ik wel bij de groep hoor?

Dan krijgt Ziva ineens een goed idee...

4

De volgende dag is Ziva ineens niet meer streeploos. De zebra wandelt trots vol zwarte strepen naar school. Eenmaal op het schoolplein begint het te regenen.

'Oh nee, mijn strepen!' piept Ziva. De zwarte verf op het lijf van Ziva begint uit te lopen. Leeuw schaterlacht en stoot Varken aan. Iedereen buldert van het lachen en wijst naar een verdrietige Ziva. Ziva veegt de verf en tranen uit de oogjes.

Ziva blijft pogingen doen om erbij te horen. 'Ja! Ik heb het. Dit plan móet wel werken!' lacht Ziva. Vlak voor schooltijd gaat Ziva nog snel even langs bij de winkel in het dorp, op zoek naar de mooiste strepen. Een zwart-wit gestreept T-shirt, een bijpassende broek, muts op en frisse, zwart-witte sneakers. Ziva bekijkt zichzelf tevreden in de spiegel. 'Met deze outfit heb ik sowieso een streepje voor.' Met een grote glimlach draaft Ziva naar school.

Maar dan gaat het weer mis. De ijdele Leeuw met de mooiste kleren en nieuwste sneakers wijst lachend naar Ziva en roept de andere pestkoppen erbij. 'Kijk nou! Wat een goedkope rommel. Dat is niet eens merkkleding. En iedereen weet dat strepen echt niet meer kunnen dit seizoen. Wat probeer je nou te verstoppen? Dat je een mislukt paard bent?'

De klas giert het uit en flauwe Papegaai vliegt over Ziva, trekt het gloednieuwe mutsje van de kop en gooit het op de grond. Olifant trapt erop en roept: 'Grapje!' Ziva galoppeert het gebouw uit.

5

Ziva ligt huilend in bed, kan niet slapen en denkt: Wat moet ik nou nog meer doen om bij de groep te horen? De zebra herinnert zich de woorden van Buurvrouw Uil. 'Stop, hou op! Dit kan zo niet langer. Hier trek ik mijn grens. Ik ga me niet langer aanpassen: Ik ben mezelf. Ik ben Ziva, de streeploze zebra.' Dan valt Ziva in slaap.

Een nieuwe dag, en iedereen zit in de klas. Dan gebeurt er plotseling iets... Tijdens de rekenles rekenen valt het licht uit. Meteen breekt er paniek uit in het donker...

'Oooh!' gilt Giraf. 'Aaah!' kermt Zeeleeuw.

Meester Brombeer probeert de dieren te kalmeren. 'Ik ga uitzoeken wat er aan de hand is.'

Het licht is weer aan. 'Gelukkig,' bromt de meester, terwijl hij de klas weer in loopt.

Dan roept Olifant: 'Waar is Leeuw?'

Iedereen kijkt om zich heen, op zoek naar het stoere dier.

Olifant trekt met haar slurf een kastdeur open. Daar zit Leeuw, bibberend in een hoekje met... een kale kop. 'Leeuw is k-k-k-kaal!' krijgt Papegaai.

Door de paniek in het donker waren de prachtige manen van het hoofd van Leeuw gezwiept. De hele klas wijst naar Leeuw. Hij kruipt ineen, grijpt snel de manen-pruik bij elkaar en probeert die nog een beetje half op zijn kale hoofd te zetten.

De koning van de klas, de grote pester, blijkt gewoon ontzettend onzeker.

Nu begint de groep hém uit te lachen. Maar dan roept Ziva: 'Stop, hou op!'

Het wordt meteen doodstil. Iedereen is verbaasd. Ook Leeuw.

Hoofdschuddend loopt Ziva richting Leeuw en slaat een arm om het grote beest.

'Nu moet ik echt even op mijn strepen staan. Ik vind je mooi zoals je bent.'

Leeuw kijkt naar de grond. 'Maar, maar...' stamelt hij.

'Want jij bent uniek!' zegt Ziva. 'Ik heb nog nooit een leeuw gezien zonder manen, zó mooi!

Kom maar uit de kast!' Ziva geeft Leeuw een hand en trekt hem overeind.

'Grapje?' vraagt Leeuw.

'Nee, geen grapje!' zegt Ziva.

'Er is niets fijner dan gewoon jezelf zijn', hinnikt Ziva, de streeploze zebra.

Leeuw brult het uit en gooit de pruik in een hoek.

'Als we dan toch eerlijk tegen elkaar zijn? Ik kan helemaal niet zwemmen!' roept Zeeleeuw, terwijl hij zijn zwemband laat zien.

'Ik heb een notenallergie,' zegt Eekhoorn.

'En ik hoogtevrees,' zegt Giraf.

Lachend dansen de dieren op het schoolplein. Iedereen kilo's lichter, want alle geheimen zijn de deur uit.

Tip: Geef de groepjes voldoende tijd om hun scène eerst te oefenen met elkaar. Ze mogen er ook verkleedkleden en/of rekwisieten bij gebruiken. Zorg voor een rustige achtergrond als je gaat filmen.

Ad 3. Maken en doen

Bij dit onderdeel geven we suggesties om de inhoud van het prentenboek op een creatieve manier te verwerken tot een zichtbaar resultaat. Dit zijn zowel individuele als groepsopdrachten.

Leg de tekeningen in de goede volgorde

Geef de kinderen kopieën van **download E**. Daarop staan, in willekeurige volgorde, tekeningen uit het prentenboek. De kinderen knippen de plaatjes uit, leggen die in de goede volgorde en plakken de plaatjes op een groot vel. Het laatste plaatje (de afloop) tekenen ze er zelf bij. De kinderen van groep 3/4 kunnen er ook eigen woorden/zinnen bij schrijven.

Twee dozen: grapje/geen grapje!

Laat een groepje kinderen twee dozen versieren. Doos 1 is voor leuke grapjes. Doos 2 voor geen leuke grapjes. Klaar? Bespreek de bedoeling van de dozen in de kring. Als kinderen iets als een leuk grapje ervaren, vertellen ze daarover in de kring. Daarna mogen ze iets leuks daarover maken dat ze doos 1 (leuk grapje) doen. Vinden ze iets wat een ander zegt of doet geen grapje, dan komt die ervaring in doos 2 (geen leuk grapje). Kijk elke dag wat er in de dozen zit en bespreek de ervaringen.

Tip: Hanteer deze definitie voor doos 1: Een grapje of een beetje plagen kan alleen als iedereen dat leuk vindt. Als het plagen niet voor iedereen leuk is, blijft het doorgaan en is het iedere keer dezelfde die dat doet bij hetzelfde kind, dan noemen we dat pesten.

Die ervaringen komen niet in doos 2, maar vragen om directe bespreking.

‘Onze groep is een feestje voor iedereen!’

In een gezellige, veilige en sterke groep maakt pestgedrag weinig kans. Want in zo’n groep komen kinderen voor elkaar op. Vaak hebben ze dan ook helemaal geen ‘behoefte’ om kinderen te pesten. In een veilige groep vertellen kinderen aan een leerkracht als ze onverhoopt toch pestgedrag zien. Dat is geen klikken, maar melden. Daar kun je als leerkracht alleen maar blij mee zijn, omdat je zo de afspraken over het voorkómen van pesten opnieuw kunt bespreken en direct kunt ingrijpen. In elke groep zijn de omstanders die pestgedrag zien van groot belang. Zij kunnen in meer dan de helft van de gevallen het pestgedrag binnen tien seconden stoppen!

Met deze opdracht benadruk je dat je vindt dat je groep een feestje moet zijn voor alle kinderen. Maak met de groep daarom een slinger met op elk vlaggetje een letter die samen deze zin vormen: ‘Onze groep is een feestje voor iedereen!’

Doebladen

Download de doebladen van **bijlage F t/m K** en laat die in duo's verwerken door de kinderen die dat kunnen. Gebruik de doebladen eventueel ook voor een gesprek in de kring. Daarvoor kun je de doebladen ook projecteren op het digibord. Dit zijn de doebladen:

F

Doeblad 1: Wat kan ik doen? (download F)

Er staan twee dieren uit het prentenboek op. Wat zegt Ziva en wat denkt Varken dan?

- a) Ziva, verdrietig, met deze tekst in de spreekwolk: 'Wat moet ik doen om erbij te horen?'
- b) Varken met lege denkwolk.

G

Doeblad 2: Wat moet ik zeggen? (download G)

Er staan twee dieren uit het prentenboek op. Wat zegt Zeeleeuw en wat denkt Ziva dan?

- a) Zeeleeuw met praatwolk: 'Ziva, wat wil je dat ik tegen je zeg?'
- b) Ziva met lege denkwolk.

H

Doeblad 3: Denken en doen (download H)

Er staan drie dieren uit het prentenboek op. Wat zeggen Giraf en Olifant en wat denkt Leeuw dan?

- a) Giraf met praatwolk: 'Ziva vindt het niet leuk in onze groep'.
- b) Olifant met praatwolk: 'Waar merk je dat aan?'
- c) Leeuw met lege denkwolk.

I

Doeblad 4a: Wat hadden de dieren kunnen doen? (voor groep 1 en 2) (download I)

Er staan drie dieren uit het prentenboek op. Wat hadden deze dieren kunnen doen om Leeuw te laten stoppen met pesten?

J

Doeblad 4b: Wat hadden de dieren kunnen doen? (voor groep 3 en 4) (download J)

Er staan drie dieren uit het prentenboek op. Wat hadden deze dieren kunnen doen om Leeuw te laten stoppen met pesten? Schrijf het antwoord op deze vraag op de achterkant van je doeblad:

Welke drie mensen kun jij vertrouwen als je iets belangrijks wilt vertellen, bijvoorbeeld dat jij of iemand anders gepest wordt?

K

Doeblad 5: Dit kan ik doen! (download K)

Op dit doeblad staat een aantal dieren met lege spreekwolkjes. Laat de kinderen bedenken wat deze dieren tegen iemand kunnen zeggen - of wat ze voor hen kunnen doen - die gepest wordt.

Kinderen van groep 1/2 mogen dat in de spreekwolkjes tekenen. Of losse woorden erin stempelen.

Kinderen van groep 3/4 kunnen er woorden of korte zinnen in schrijven.

Maak dieren uit het verhaal

Laat de kinderen allemaal een eigen dieren-handpop maken van een oude sok. Laat ze zelf kiezen welk dier uit het prentenboek ze willen maken. Dat dier hoeft er natuurlijk niet hetzelfde uit te zien als de dieren in het boek. Geef er veel kosteloos materiaal bij om de fantasie van de kinderen te prikkelen. Met de handpop kunnen ze in de poppenkast spelen en ook nog een keer als je het prentenboek voorleest.

Extra voor groep 3/4: Scènes uit het prentenboek in 3D

Verdeel de verhaalscènes bij het onderdeel 'Spelen - Film maken' over verschillende groepjes. Elk groepje maakt met kosteloos materiaal een 3D-verbeelding over de betreffende scène. Laat goed overleggen welk deel uit de scène ze belangrijk vinden om te verbeelden en of dit ook haalbaar is met de aangeboden materialen.

Zet alle resultaten in de goede volgorde naast elkaar. Film of fotografeer de eindresultaten en deel dit met de kinderen en hun ouders.

Het prentenboek in schilderijen

Gebruik de scènes bij het onderdeel 'Spelen - Film maken' om in verschillende groepen van het hele prentenboekverhaal grote schilderijen te maken.

Ad 4. Vertellen

We geven in dit onderdeel ideetjes om kinderen op een eenvoudige manier over de boodschap van het prentenboek te laten vertellen aan anderen.

Ansichtkaart Ziva

De kinderen maken een grote Ansichtkaart (A5) met daarop een tekening van Ziva. Op de achterkant plakken ze de informatie over het verschil tussen plagen en pesten (bijlage L). Die informatie kunnen de ouders/verzorgers met hun kind dan thuis bespreken.

Opzegversje: 'Ik zie jou staan!'

Met dit opzegversje kunnen de kinderen het belang om pesten te voorkómen op een snelle en leuke manier aan anderen duidelijk maken. Leer het aan in de groep.

Zie jij haar verdrietig kijken?
Zie je dat een lip snel trilt?
Merk je: Hé, wat is zij stil zeg?
Hoor je dat hij heel hard gilt?

Zeg dan: 'Kom je met me spelen?
Doe je met ons groepje mee?
Zal ik met je meegaan strakjes?
Vind je dat een goed idee?'

Zeg eens: 'Hoi, ik vind jou aardig.
Ga je mee de zandbak in?
Zullen we hier op het klimrek?
Leuk toch, samen; heb je zin?'

Dan kan iemand weer gaan lachen,
want jij zegt: 'Ik zie jou staan.
Niemand mag jou zomaar pesten
en zijn nare gang maar gaan.'

Zie je haar weer vrolijk kijken?
Zie je lippen vol plezier?
Merk je: 'Hé, wat gaat het goed zeg?
Kijk, zo doen we 't altijd hier!'

Tip: Geef een kopie van **bijlage M** (versje) mee naar huis. Vraag of de kinderen het versje zo vaak mogelijk aan andere mensen willen voordragen.

Vertellen in de poppenkast

Laat de kinderen (maximaal twee tegelijk) in een poppenkast vertellen over het prentenboek en alle activiteiten die ze op basis hiervan gedaan hebben. Wat is het belangrijkste om door te vertellen? Wat vonden ze het leukste? Ze mogen er ook een voorwerp bij laten zien, iets uit het boek naspelen of iets tonen dat ze zelf gemaakt hebben. Na maximaal twee minuten gaat het gordijntje dicht. Maak van elk poppenkastoptreden een filmpje en plaats de filmpjes op de website van de school en/of deel die op een andere manier met de ouders van de kinderen.

Maak foto's voor het Stop Pesten Nu-diploma

Op **bijlage N** staat het Stop Pesten Nu-diploma voor alle kinderen die met het prentenboek 'Grapje!' aan de slag zijn gegaan. Op dit diploma is een lege ruimte gereserveerd voor een foto van het kind. Maak daarom als leerkracht hiervoor een foto van elk kind dat iets laat zien dat het gemaakt heeft tijdens dit project. Print de foto en laat die op het diploma plakken. Zet ook je handtekening erop en geef het diploma mee naar huis.

Tip: maak van alle foto's een groepscollage voor plaatsing op de schoolwebsite.

Extra voor groep 3/4: Drie vragen bedenken

De kinderen bedenken tijdens een kringgesprek drie vragen over het thema 'pesten is geen grapje!'. Daarna gaan ze in duo's die vragen bespreken. Bespreek de vragen en antwoorden weer in de kring. Welke drie vragen en antwoorden vindt de groep het beste? Laat de drie beste vragen op een leuk kaartje schrijven en geef dat kaartje mee naar huis. Die vragen stellen de kinderen ook aan hun ouders thuis. De antwoorden komen op de achterkant van het kaartje. Vraag of de kinderen het kaartje weer mee terug naar school nemen voor bespreking.

Ad 5. Zingen en opzegversjes

Liedje: Pesten is geen grapje!

Een kort liedje dat oproept om nooit aan pestgedrag mee te doen. Op de website staat een ingezongen versie en soundmixversie van het lied, inclusief de bladmuziek. Hier kun je ook de ouders van de school naar verwijzen.

Pesten is geen grapje, snap je.
Pesten doe je niet.
Daarom zeg je: 'Stop, hou op!'
Want pesten zorgt voor veel verdriet.

Pesten? Ook geen beetje, weet je.
Pesten, slecht idee!
Daarom zeg je: 'Stop, hou op!'
Aan pesten doe je nooit, nóóit mee!

Aan pesten doe je nooit, nóóit mee!
Aan pesten doe je nooit mee!
Nooit mee!
Nooit!

Opzegversjes passend bij het thema

Gebruik onderstaande versjes om het thema te verbreden en te verdiepen. Weet jij wat een ander wil? Als je weet wat andere kinderen graag willen, kun je je beter inleven in hen. Ook die inleving voorkómt pestgedrag.

Jet, Roos, Peter, Karim en Kim.
Anne, Lars, Latifa, Jim.
Linda, Hassan, Lidewij
en de juf en... jij!

Veel verschillende gezichten...
Andere kleuren, andere namen...
Jongens, meisjes, andere kleren...
In één groep en altijd samen.
Wat gezellig, leuk en fijn
om zo bij elkaar te zijn.

Weet je hoe het leuk kan blijven?
Als je weet wat een ander wil.
Jet wil graag met kinderen praten.
Roos is vaak het liefste stil.

Peter houdt van lekker stoeien.
En Karim speelt vaak alleen.
Kim is dol op gekke grapjes.
Anne helpt echt iedereen.
Lars graaft kuilen in de zandbak
en Latifa danst op 't plein.
Jim kan niet heel erg goed horen.
Linda vindt de bouwhoek fijn.
Hassan zit het liefst naast Peter.
Lidewij doet soms dit, dan dat.
En de juf wordt extra vrolijk
als ze koffie heeft gehad.

En jij? Wat doe jij het liefst?

Als je weet wat anderen willen,
houd je daar ook rekening mee.
Dan wordt elke groep gezellig.
Vind je dat een goed idee?

Cijferstad

Het cijfer 10 stelt voor om samen leuke dingen te doen.

In cijferstad, in cijfers,
wonen alle cijfers, wist je dat?
Ze spelen niet samen.
Ze wonen alleen.
De vijf kent de vier niet.
En negen niet één!
Wat zijn ze verschillend!
Ziet niemand dat?
De zielige cijfers in cijferstad.

1 is alleen.
2 wil graag spelen.
3 houdt van dansen
4 weer van delen.
5 kan goed lezen.
6 heeft verdriet.
7 vertelt graag
8 zingt een lied.
9 kan mooi kleuren.

Maar samen doen ze niets.
Wat moet er gebeuren?
Weet jij soms iets?

Dan komt de 10.
Hij heeft alles gezien.
'Ga toch samen iets doen.
Da's gezellig en fijn.
Zo help je elkaar
om samen te zijn.'

Verschillen delen

Dit versje zegt: Anders zijn is mooi en verschillen kun je delen.

Ik ben ik.
Woon op een boot.
Mijn haar is rood.
Ik voetbal 't liefste
met mijn vriendjes in de straat.
Als ik niet winnen kan
dan word ik stampend-kwaad!

Denk jij soms: ik ben anders;
vreemde vogel in een kooi?
Geniet ervan en laat je zien
want anders zijn is mooi.
Het is een vrolijk feestje
als jij jezelf kunt zijn.
Je kunt verschillen delen.
Dan heeft iedereen het fijn.

Jij bent jij.
Woont in een flat.
Jij speelt trompet.
Jouw haar is witter
dan de allermooiste zwaan.
Jij praat in huis een taal
die ik niet kan verstaan.

Denk jij soms: ik ben anders;
vreemde vogel in een kooi?
Geniet ervan en laat je zien
want anders zijn is mooi.
Het is een vrolijk feestje
als jij jezelf kunt zijn.
Je kunt verschillen delen.
Dan heeft iedereen het fijn.

Ad 6. Afspraken om pesten te voorkómen

Hieronder een aantal suggesties om afspraken te maken met je groep over het voorkómen van pesten.

Onze afspraken in de groep

- Lees nog een keer het prentenboek 'Grapje!' voor.
- Vraag nu welke afspraken meester Brombeer met zijn groep kan gaan maken om pestgedrag te voorkómen. Noteer alles in steekwoorden op het bord.
- Bespreek daarna welke afspraken ook belangrijk zijn voor de groep van de kinderen zelf. Maak hier een top 3 van.
- Geef nu elk kind een kopie van **bijlage O**. Hierop verwerken ze de top 3 op een creatieve manier.
- Maak ook een A3-kopie, schrijf daar de drie afspraken op en hang de A3-poster op in het lokaal.
- Kom heel consequent terug op deze afspraken zodra je pestgedrag vermoedt of ervaart, of een melding hierover krijgt van kinderen.

